

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2020

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ СУДАМИ КАТЕГОРІЇ «ВИТРАТИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВЧИНЕННЯМ ІНШИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЙ»

Пеленко О. В.

*Студентка V курсу ННІ права та міжнародно-правових відносин
Університету митної справи та фінансів*

Науковий керівник: Зуєва О. А.

*к. ю. н., доцент, доцент кафедри цивільного, господарського та екологічного
права ННІ права та міжнародно-правових відносин
Університету митної справи та фінансів*

Судові витрати є матеріальними чинниками доступності громадян до правосуддя. Стаття 123 Господарського процесуального Кодексу України (далі – ГПК) містить два види судових витрат, а саме: судовий збір та витрати, пов'язані з розглядом справи. Процедура сплати судового збору є більш регламентованою та регулюється спеціальним законом «Про судовий збір». На відмінну від першого виду судових витрат, другий - витрати, пов'язані з розглядом справи – є найбільш дискусійним. Відповідно до ч. 3 ст. 123 ГПК другий вид налічує категорії пов'язані з оплатою послуг правничого характеру; залученням інших осіб судового розгляду (свідків, експертів, перекладачів, спеціалістів); проведенням судових та позасудових експертиз; витребуванням та забезпеченням доказів; оглядом доказів за їх місцезнаходженням та з однією найбільш невизначеною категорією – витрати, пов'язані з вчиненням інших процесуальних дій, які є необхідними для розгляду справи по суті або підготовки її до розгляду. Саме тому, темою дослідження цієї статті є категорія інших витрат, пов'язаних з вчиненням інших процесуальних дій через відсутність законодавчого регулювання вичерпного переліку та неоднозначності судової міжнародної та національної практик.

Протягом останніх років, українські суди все частіше посилаються на практику Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) щодо ст. 41 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у вирішенні питання щодо доцільності задоволення вимог у частині відшкодування витрат. Одним із модельних є рішення у справі «Озтюрк проти Німеччини», де зазначаються критерії визнання витрат такими, що потребують відшкодування. Це, насамперед, фактичність та неминучість здійснення відповідних дій по справі, а також обґрунтування їх здійснення шляхом надання доказів стороною до суду [4]. У випадку не доведення стороною відповідності витрат до цих критеріїв, ЄСПЛ має право відмовити заявнику, як це було у справі «Меріт проти України» [3]. Обов'язковістю цих критеріїв керуються Господарські суди України (далі - ГС), зокрема, ГС Сумської області [11]. ГС м. Києва [7] не лише наголошує на вже описаних критеріях, а й посилається на рішення ЄСПЛ у справі «Лавентс проти Латвії» [2], де зазначається критерій розумності.

У юридичній літературі поширеною є думка, що до інших витрат, пов'язаних з вчиненням інших процесуальних дій відносяться суми, які необхідно сплатити особам, присутність яких є обов'язковою у судовому засіданні, на покриття витрат на дорогу до місця судового засідання та в зворотньому напрямку, оплату місця проживання та добові [12, с. 115].

Судова практика України через свої рішення розкриває й інші види витрат, які необхідно відносити до переліку витрат, пов'язаних з вчиненням інших процесуальних дій, проте вона є досить суперечливою. ГС Дніпропетровської області зазначає, що витрати на оплату поштових відправлень за тарифами відділень поштового зв'язку (надсилання копій процесуальних документів, наприклад позовної заяви з додатками, відповідачу по справі) та витрати задля забезпечення участі представника (добові витрати під час відрядження, витрати на проїзд з одного населеного пункту до іншого), відповідають п. 4 ч. 3 ст. 123 ГПК України, оскільки такі дії є необхідними для розгляду справи або підготовки до її розгляду та мають зв'язок з вчиненням інших процесуальних дій. Їх фактичне здійснення було підтверджено необхідними документами (накладна та фіскальний чек з пошти, наказ про відрядження представника та звіти про використанні кошти) [5]. Зокрема, рішенням Житомирський суд постановив, що вимога про відшкодування добових на відрядження представника позивача для участі в судовому засіданні не підлягає задоволенню, оскільки ГПК не передбачено, що витрати з приводу прибуття позивача або його представника до суду відносяться до витрат пов'язаних з розглядом справи [10].

Досить дискусійним залишалось питання, пов'язане з витратами, які несуть арбітражні керуючі у справах про банкрутство. Українські суди не завжди визнавали, що їх дії відносяться до категорії судових витрат та підлягають відшкодуванню. Проте, протягом останніх років, судова практика є більш одностайною з приводу цього питання. Наприклад, Верховним судом було постановлено про визнання за арбітражними керуючими права щодо відшкодування витрат, які були ними понесені в результаті виконання повноважень у справах про банкрутство. Верховним судом було також визнано, що не віднесення таких витрат до категорії, передбаченої п. 4 ч. 3 ст. 123 ГПК є помилковим тлумаченням. Оскільки офіційні повноваження арбітражних керуючих є необхідними під час підготовки справи до судового розгляду та її безпосереднього розгляду, а основною метою здійснення таких дій є виконання судових ухвал та чинного законодавства [9].

Серед судів трьох інстанцій немає розбіжностей, щодо відмови у задоволенні позовних вимог з приводу відшкодування витрат, які були понесені у зв'язку з обов'язками сторін та інших осіб судового процесу або дій, які не є необхідними для

розгляду справи відповідно до ГПК. До таких дій можуть бути віднесені: поштові відправлення позивача на адреси відповідача або третіх осіб заяви про усунення недоліків; витрати, пов'язані з отриманням відомостей з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України, оскільки Суд має право самостійно отримати звітні відомості та це не є обов'язковою дією для жодної із сторін; сплата комісії банку при оплаті розміру судового збору; пересилання рекомендованих відправлень учасникам процесу та інші. Одні з перелічених категорій знаходять відображення у судовій практиці, зокрема у рішенні Господарського суду Дніпропетровської області [6].

Підводячи підсумки, слід зазначити, що судові витрати – це універсальний інститут, який притаманний не лише господарському процесу, а знаходить своє відображення й у інших процесах (адміністративному, цивільному). Саме тому це також є підставою для розробки нових пропозицій, які будуть спрямовані на покращення господарського процесу зокрема та судового процесу загалом. Складання вичерпного переліку витрат, пов'язаних з вчиненням інших процесуальних дій не є можливим через постійний розвиток судового процесу в Україні. Проте, складання єдиного списку видів, доцільність та обґрунтованість відшкодування яких вже була доведена у судовому розгляді; усунення розбіжностей у прийнятті рішень українськими господарськими судами щодо таких самих видів витрат; створення єдиного алгоритму визначення відповідності витрат, які необхідні для розгляду справи або її підготовки до розгляду є не просто можливим, а має стати першочерговим завданням законодавця. Оскільки ці прогалини стають на шляху здійснення правосуддя та створюють небезпеку порушення права на доступ до правосуддя громадянам України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 6. Ст. 56.
2. Лавентс проти Латвії, рішення ЄСПЛ від 28.11.2002 р., за заявою № 58442/00. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-113047>.
3. Меріт проти України, рішення ЄСПЛ від 30.03.2004 р., за заявою № 66561/01. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_110.
4. Озтюрк проти Німеччини, рішення ЄСПЛ від 21.02.1984 р., за заявою №8544/79. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-57553&filename=001-57553.pdf>.
5. Додаткове рішення Господарського суду Дніпропетровської області від 12 березня 2020 р. в справі № 904/6358/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88148259>.

6. Додаткове рішення Господарського суду Дніпропетровської області від 5 вересня 2018 р. справі № 904/1701/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76235436>.
7. Додаткове рішення Господарського суду м. Києва від 13 березня 2020 р. в справі №910/16941/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88171017>.
8. Додаткове рішення Господарського суду Львівської області від 24 травня 2020 р. в справі №914/1976/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88503253>.
9. Постанова Верховного Суду від 23 жовтня 2019 р. в справі № 914/355/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85497100>.
10. Рішення Господарського суду Житомирської області від 10 квітня 2018 р. у справі № 906/1030/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73516375>.
11. Рішення Господарського суду Сумської області від 7 квітня 2020 р. в справі № 920/167/20. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88675311>.
12. Світличний О. П. Господарський процес: підручник/ за заг. ред. Світличного О. П. К.: НУБіП України., 2016. 337 с.

«SQUEEZE-OUT» В УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ, ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Бенько А. В.

*Студентка IV курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Науковий керівник: Руденко Л. Д.

*к. ю. н., доцент, доцент кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Процедуру продажу акцій «squeeze-out» впроваджено в українське законодавство у 2017 році. Подія була зумовлена імплементацією Директиви 2004/25/ ЄС Європейського Парламенту та Ради в рамках виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Проте, не зважаючи на головну мету реалізації «squeeze-out», а саме- забезпечення інтересів і мажоритарних, і міноритарних акціонерів, досі не вирішеними залишаються питання встановлення ціни акцій та законності процедури. Потребує узагальнення як практика Європейського суду з прав людини, так і національних господарських судів щодо реалізації процедури «squeeze-out».

Визначаючи переваги та недоліки механізму, необхідно виділити наступне. Аргументи на користь «squeeze-out» були наведені Winter Group при розробці Директиви 2004/25/ЄС про поглинання [1].

По-перше: перевагою є те, щопостійний захист прав невеликої кількості